

Lõuna-Poola pakkus kuhjaga meeldivaid elamusi

Täna võime rõõmustada selle üle, et 2020. aasta kevadel COVIDi pandeemia tõttu ära jäänud Poola õppereisi ikkagi teoks tegime. Nägime ja kuulsime väga palju huvitavat nii Poola elust-olust üldisemalt kui ka LEADER programmi elluviimisest, saime nautida poolakate külalislahkust, mõnusaid majutuskohti ja kulinaarseid elamusi, mis kõik vaid kinnitas, et olime sinna väga oodatud.

Lõuna-Poola on imeilus. Külad, kus igas elanikke meie mõistes terve linna jagu, ja väikelinnad vahelduvad ilusa maastiku ja värviliste põllulappidega. Poola talunikel on maad keskmiselt 2,5 ha ja iga naaber kasvatab erinevaid kultuure – kes nisu, kes otra, rukist, maisi või kartulit. Nii annavad nad oma panuse riigi toidujulgeoleku tagamiseks. Meile räägiti, et maapiirkonnad ja eriti Krakovi ümbruskond kasvavad väga jõudsalt. Üheks põhjuseks võib siin olla inimeste soov rahulikumas keskkonnas elada, aga ka soodsam maksusüsteem võrreldes Varssavi ja sealse kandiga. Inimesed kolivad elama maale, ostavad maad ja ehitavad elamud. Tumedate kivikatuste ja heledate seintega näevad need välja väga heas korras ning kenad, iluaiad nende ümber on väga hoolitsetud ja lillederohked. Kõik paistis nii ilus ja maitsekas isegi siis, kui kõik lilled erivärvilised olid - kõik lihtsalt sobis sinna. Kuna rahvaarv maapiirkonnas järjest suureneb, tuleb ka infrat järjest täiustada. Pidevalt tuleb juurde rajada uusi ja uusi mängutubasid- ja väljakuid, tegevuskeskusi, vaba aja parke ja muid puhkekohti. Selliste investeringutega tegelevad enamasti kohalikud ettevõtjad. Nägime, et isegi rand endises liivakarjääris kuulus eraettevõtjatele ning inimesed peavad seal suvitamiseks pileti ostma. Rannaala välja ehitamist oli alustatud juba Euroopa Liiduga liitumisele eelneval perioodil (meie mõistes SAPARDi projektidega) ning aasta-aastalt on puhkeala järjest täiustatud. Praegu kuuluvad kompleksi mängu- ja tenniseväljakud, täispuhutavad veelinnakud, restoranid-kohvikud, kämpingud ja suur tantsupõrand pidude korraldamiseks. Materjalide taaskasutuse näitena äratasid ranna-alal tähelepanu euroalustest valmistatud lauad-toolid.

LEADER tegevusrühmad on suured, elanikke kuulub ühte piirkonda palju (ca 70 000 või rohkemgi), nende eelarve on meiega võrreldes oluliselt väiksem, aga neil on ka asjad odavamad. Toetatakse mittetulunduslikku tegevust ja sündmuste korraldamist, aga loomulikult ka ettevõtlust. Erinevalt meist toetavad nemad ka ettevõtlusega alustamist ning toetuse taotlejaks saab olla ka füüsiline isik. Kõige olulisemaks kriteeriumiks ettevõtluseks toetuse saamisel on kohustus töökohti luua.

Meie mõistes ühisprojektidega korraldatakse erinevaid kursusi ja koolitusi nii lastele kui täiskasvanutele (kulinaaria, laua katmine ja teenindamine, esmaabi andmine jne), korraldatakse festivale ja nende raames ka konkursse. Näiteks toimub ühes LEADER piirkonnas igal aastal kulinaariafestival, kus 10-12 kodukokka pakuvad degusteerimiseks uusi ja põnevaid tooteid/toite. Toodete valmistamisse on rahaliselt panustanud LEADER, inimesed degusteerivad ning valivad välja parimad. Välja on töötatud oma piirkonna kvaliteedi- või kaubamärk, millega tunnustatakse parimaid.

Meile tutvustatud arendusprojektide hulgas oli eeskuju võtmist ning järgi tegemist väärivaid kohti päris mitmeid. Näiteks Niepolomice lossi naabrusesse rajatud vaba aja keskus erinevate tubaste

tegevuste läbiviimise võimalustega koos võimsa 6 hektaril laiuva tegeluspargiga. Lossi ja vaba aja parki ühendab rooside allee, pargis on võimalik jalutada, loodust nautida, astronoomiat õppida, päevitada, koeri jooksutada, sport mängida ja isegi ratsutada. Seal on olemas elurikkuse ala koos putukate hotellide ja siilide majakestega, seal on isegi armas puidust mälestusmärk (kuju) koprale, kes puhkeala ehitustöödega samal ajal oma puu langetamise tööd teostas. Väga tahaks seda parki näha nii umbes 3-5 aasta pärast, kui kogu taimeistik juba suurem ja lopsakam on, praegu oli kõik veel liigagi uus.

Teine super ilus ja põnev koht oli paljude võimalustega Simba mängutuba lastele – rajatud ühe ettevõtliku naisterahva poolt rõõmuks kohalikele lastele ning talle omale põnevas töökohaks. Tädi Simbana korraldab ta seal lastele mängu, võistlusi ja muid tegevusi, pakub ruume sünnipäevade korraldamiseks ja teeb lastega koos muud põnevat. Kunagise kehalise kasvatusõpetajana on tema nüüdse tegevuse eesmärgiks lastele võimalikult palju liikumisvõimalusi pakkuda.

Väga ilusad ja põnevad kohad olid ka lokomotiivide eramuuseum ning väike forellikasvandus. Eramuuseum sai alguse isa ja perepoja ühisest multifilmide vaatamisest. Multikate mõjutusel tekkis insenerist isal isiklik huvi vanu lokomotiive üles leida, päästa neid vanarauaks kokku pressimisest, neid veidi korrastada ja eksponeerida. Pereema poolt on eksponaatide ümber rajatud ilus ja liigirohke iluaed, mis vana ja väsinud rauda kenasti tasakaalustab.

Forellikasvandus koos mitmete kalakasvatustüüptide ja muuhulgas ka suitsuforelli pakkuva mõnusa toitlustuskohaga paiknes 50 elanikuga külas Ojcowski rahvusparkis. Seda kohta peavad kaks ettevõtlikku naist, kes raskusi trotsides võitlevad oma elutöö eest. Kahe aasta pärast lõpeb neil rendileping ja kuulutatakse välja konkursid uutele omanikele. Siiski ei anna nad alla, vaid on täis positiivsust ja lootust, et neile antakse võimalus jätkata.

Õppereisi käigus saime mitmeid õppetunde - oma piirkonna arendamiseks sobivate ideede kõrval ka selliseid, mida rakendada isiklikus plaanis. Mõned mõtted osalejate tagasiside ankeetidelt: täiendada olemasolevaid Leader-toetusel valminud objekte uute projektidega, et moodustuks atraktiivne tervik ja leida juurde veel miski uus "kirss tordil"; õpetada noortele ettevõtluse põhitõdesid, viia ka neid sellisele õppereisile, et innustada neid olema ettevõtlikud. Meie inimestele avaldas muljet avalikuks kasutuseks tehtud objektide mastaapsus, avarus ja läbimõeldus – tegevusvõimalused erinevatele vanuse- ja huvigruppidele; külastuskohtade kommunikatsioon (trükised, viidad, stendid, kaardid jne) ning toetuse saajate ja LEADER tegevusrühmade vaheline hea koostöö. Leiti, et kirg oma töö vastu ning positiivne suhtumine on märksõnad, mida tasub kindlasti kaasa võtta.

Meie õppereisi õnnestumisele aitasid väga-väga oluliselt kaasa kohalik giid-reisijuht Piotr ning meie oma piirkonnast pärit tõlk Andriana. Tänu neile kahele laabus kõik väga lodusalt. Kuid kindlasti oli reisi õnnestumises oma osa ka heal reisiseltskonnal, Lõuna-Järvamaa Koostöökogu töötajate tänu kuulub ka neile kõigile. Järgmiste huvitavate kohtumisteni!